

۴ دی ماه ۱۳۹۷

خلاصه سیاستی نصر (سطح ۱)

اهمیت و جایگاه پایان نامه در آموزش عالی سلامت

خلاصه سیاستی آگاه از شواهد چیست؟

خلاصه ای است که شواهد پژوهشی جهانی (شامل مرور های نظام مند) و شواهد محلی را جهت کمک به سیاستگذاران به منظور تصمیم گیری در مورد مساله ای خاص، گرد هم می آورد.

این خلاصه سیاستی برای چه کسانی تدوین شده است؟
سیاست گذاران حوزه آموزش علوم پزشکی در ایران.

علت تدوین این خلاصه سیاستی چیست؟

کمک به سیاستگذاران حوزه آموزش پزشکی کشور جهت تصمیم گیری در مورد مساله نقش و جایگاه پایان نامه در مقاطع مختلف تحصیلی در آموزش پزشکی کشور.

معیار ورود:

- تمامی کشورهایی که با مشکل پایین بودن کیفیت و انتشار پایان نامه ها مواجه بودند.

معیار خروج:

- مقالات منتشر شده به زبانهای به جز فارسی و انگلیسی

خلاصه سیاستی	خلاصه سیاستی	خلاصه سیاستی	خلاصه سیاستی	خلاصه سیاستی	خلاصه سیاستی
سطح ۱ (۷ تا ۱۴ روز)	سطح ۲ (یک ماه)	سطح ۳ (یک الی دو ماه)	سطح ۴ (۲ الی ۳ ماه)	سطح ۵ (۳ الی ۴ ماه)	سطح ۶ (۵ الی ۶ ماه)

این خلاصه سیاستی توسط واحد تحلیل سیاستی مرکز ملی تحقیقات راهبردی آموزش پزشکی (نصر) تهیه گردیده است.

نویسندگان: دکتر شهرام یزدانی، هادی جبلی

آدرس نویسنده مسئول: خیابان ولی عصر، بالاتر از نیایش، کوچه سعیدی، پلاک ۶۵، مرکز ملی تحقیقات راهبردی آموزش پزشکی

مسئولیت نویسندگان:

مرور و تهیه شواهد: هادی جبلی

تصمیم گیری مبتنی بر شواهد: دکتر شهرام یزدانی، هادی جبلی

تقدیر و تشکر: بدین وسیله از قائم مقام و معاونین محترم مرکز ملی تحقیقات راهبردی آموزش پزشکی و همکاران محترم واحد معاونت پژوهشی این مرکز جهت همکاری و مساعدت در تدوین این خلاصه سیاستی تقدیر به عمل می آید.

پیام کلیدی:

بر اساس مرور سریع شواهد در رابطه با اهمیت و جایگاه پایان نامه در آموزش عالی سلامت، رویکردهای متفاوتی برای ارائه پایان نامه در مقاطع مختلف و در کشور های مختلف مشاهده شد که در قالب خلاصه سیاستی ارائه می گردد.

بیان مساله:

در رابطه با پایان نامه دکترای تخصصی و تخصص های بالینی، در اکثر کشورها بر روی تولید دانش و افزودن بار دانشی به بدنه دانشی اتفاق نظر وجود دارد و چنین پیامدی مورد انتظار ما نیز بود، در حالیکه در مقطع دکترای عمومی، دندانبپزشکی عمومی و کارشناسی ارشد بالینی و غیر بالینی تفاوت نظر های بسیاری مشاهده شد.

پایین بودن در صد انتشار پایان نامه در مقاطع تحصیلی پایین تر و مقاله های حاصل شده از آنها در بسیاری از کشورها، این موضوع را تبدیل به یک مساله جهانی کرده است. بر اساس مطالعات انجام شده، درصد چاپ و انتشار پایان نامه در کشور های مختلف اکثرا زیر ۲۵٪ عنوان شده است و البته استثنائاتی هم وجود داد، ولی به طور کلی به دلیل پایین بودن کیفیت پایان نامه ها در صورت چاپ و انتشار نیز ارجاعات بسیار کمی بر آنها شده است، به طوریکه در برخی کشورها این ارجاعات حتی کمتر از ۱٪ گزارش شده است. در کشور ما نیز با توجه به محدودیت زمانی موجود در رشته هایی همچون پزشکی و آشنایی ناکافی با روش های پژوهش در طول دوره، دانش افزوده ای برای جهان دانشی در بر نداشته است و صرفا به عنوان اجباری بر تمام شدن دوره تحصیلی قلمداد می شود که مشکلات اخلاقی ای نظیر خرید و فروش پایان نامه را منجر شده است.

پایین بودن درصد انتشار پایان نامه ها موجب نگرانی در سطح جهانی شده است و با تلاش در جهت بهبود روند ارائه پایان نامه و مقالات، سیاست های جدید برای بهبود این روند ارائه شده که به طور خلاصه در جدول شماره ۱ ذکر می شود.

در کشوری مانند آلمان که خاستگاه دکترای تخصصی در جهان محسوب می شود، این سوال در سال ۲۰۰۰ مطرح شد که "ایا زمان تغییر سیاست های موجود در رابطه با پایان نامه های مقطع MD فرا نرسیده است؟" در کشور آلمان عنوان "دکتر" فقط در صورت دفاع از پایان نامه در این مقطع به عنوان امتیازی به دانشجویان اعطا می شود، این موضوع معضلات عدیده ای را در کیفیت پایان نامه ها در این کشور پدید آورده است و علت آن اینطور گزارش شده است که در صد بالایی از دانشجویان، پایان نامه را صرفا برای یافتن جایگاه شغلی مناسب انتخاب می کنند و دانشی در این فرایند تولید نمی شود و نیز به علت محدودیت های زمانی موجود، بسیاری از دانشجویان با روش های استفاده شده در تحقیقات و پایان نامه های خود آشنایی کامل ندارند و این امر موجب هدر رفت منابع مالی و زمانی در این دوره شده است.

بسیاری از کشورها همچون نروژ، سوئد و برزیل برای افزایش کیفیت و انتشار پایان نامه ها، سیاست های متفاوتی را در پیش گرفته اند، بدین صورت که پایان نامه ها در این کشورها به موازات دکترای حرفه ای و بر حسب اختیار و در قالب MD/PhD انجام می گردد. که پیامدهای مثبتی از جمله افزایش کیفیت و انتشار پایان نامه ها و بهبود مشارکت دانشی¹ در بر داشته است، برای مثال در کشور نروژ موجب افزایش تعداد پزشکان در حوزه های تحقیقاتی شده است.

با بررسی اهداف پایان نامه در مقاطع پزشکی و دندانپزشکی در اغلب کشورها می توان دریافت که هدف صرفا فرایند محور بودن است و نه پیامد محور بودن. به این مفهوم که پایان نامه مبتنی بر آشنایی با روش های علمی، روش تحقیق و کار تیمی است. در کشورهایی مانند پرتغال و فنلاند، ارائه پایان نامه تیمی را راه حلی برای بالا بردن کیفیت و انتشار پایان نامه دانسته اند و کشورهایی همچون کرواسی و فرانسه، افزایش کیفیت آموزش روش تحقیق و بهبود روابط دانشجو و استاد را برای برطرف کردن این معضل در پیش گرفته اند، با این حال پس از گذشت سالها جایگاه پایان نامه و نحوه ارائه آن در کشورهای ذکر شده به صورت معضلی باقی است و سیاست های پیشنهادی صرفا در جهت بهبود وضعیت موجود می باشد و دارای مزایا و معایبی است که در بخش گزینه های سیاستی آورده شده است.

¹ Knowledge contribution

گزینه های سیاستی

ردیف	راه حل (سیاست پیشنهادی)	تعریف	نمونه کشوری	مزایا	معایب
۱	حذف پایان نامه	حذف واحد پایان نامه از دوره تحصیلی	اتریش، اسلوانی، روسیه و لهستان	- جلوگیری از اتلاف هزینه و صرفه جویی در زمان	- عدم شناسایی دانشجویان علاقه مند به پژوهش - کاهش احتمالی رتبه علمی دانشگاه ها
۲	اختیاری شدن پایان نامه	اخذ واحد پایان نامه به اختیار دانشجو گذاشته می شود	اسپانیا	- جلوگیری از اتلاف هزینه و صرفه جویی در زمان - شناسایی دانشجویان علاقه مند به پژوهش و افزایش کیفیت پایان نامه ها	- کاهش احتمالی رتبه علمی دانشگاه ها به دلیل کاهش تعداد پایان نامه ها
۳	امتیازی شدن پایان نامه	اخذ واحد پایان نامه اختیاری است و در صورت اخذ واحد پایان نامه دانشجویان از یک سری امتیازات و مزیت ها بهره مند می شوند	آلمان	- شناسایی دانشجویان علاقه مند به پژوهش - تاثیر مثبت در رتبه علمی دانشگاه ها	- افزایش تقاضا اخذ واحد پایان نامه توسط دانشجویان صرفا جهت کسب امتیاز و نه در جهت تولید دانش
۴	یادگیری مبتنی بر پروژه (فرآیند نگر)	اخذ واحد پایان نامه اجباری است ولی هدف پیامد نگر ندارد به این معنا که هدف از انجام پایان نامه تولید دانش نخواهد بود و صرفا برای آشنایی با روش تحقیق، کار تیمی و روش های علمی است	- اغلب کشور ها، ذکر شده در اهداف پایان نامه ها - دانشگاه شهید بهشتی	- افزایش کیفیت آموزش روش های پژوهشی - کاهش معضلات اخلاقی در انجام پژوهش	- کاهش احتمالی رتبه علمی دانشگاه ها
۵	پایان نامه در غالب PHD BY RESEARCH و به موازات دکتری حرفه ای	اخذ واحد پایان نامه اختیاری است، در طول دوره تحصیلی و با هدف تولید دانش انجام می شود و پس از اتمام آن علاوه بر دکتری عمومی، مدرک MD PHD به دانشجو اعطا می گردد	سوئد و برزیل، نروژ	- ایجاد انگیزه در دانشجویان-افزایش کیفیت پژوهش ها - تاثیر مثبت در رتبه علمی دانشگاه ها-افزایش تولید دانش -تاثیر مثبت در استفاده دانشجویان پزشکی از مقالات پژوهشی در فرآیندهای بالینی	
۶	پایان نامه تیمی	واحد پایان نامه توسط یک استاد و چند دانشجو به صورت تیمی انجام می شود	فنلاند و پرتغال	- افزایش یادگیری کار تیمی - صرفه جویی در وقت دانشجویان	کاهش یک پارچگی کار تحقیقاتی
۷	پایان نامه با رویکرد پیامدنگر	اخذ واحد پایان نامه اجباری است و پیامد آن دانش افزوده شده به دنیا دانش است.	آمریکا، فرانسه و هند	افزایش تولید دانش	- کاهش کیفیت آموزش فرآیند های پژوهشی - افزایش احتمالی طول دوره تحصیل - عدم توانایی تحلیل روش های پژوهشی توسط دانشجویان - افزایش معضلات اخلاقی

گزینه پیشنهادی سوم	گزینه پیشنهادی دوم	گزینه پیشنهادی اول	گزینه پیشنهادی دوره تحصیلی
حذف پایان نامه	پایان نامه تیمی	اختیاری شدن پایان نامه	کارشناسی
		یادگیری مبتنی بر پروژه (فرآیند نگر)	کارشناسی ارشد بالینی
		پایان نامه با رویکرد پیامدنگر	کارشناسی ارشد غیر بالینی
		پایان نامه با رویکرد پیامدنگر	دکتری تخصصی
امتیازی شدن پایان نامه	پایان نامه در غالب PHD BY RESEARCH و به موازات دکتری حرفه ای	یادگیری مبتنی بر پروژه (فرآیند نگر)	پزشکی عمومی
امتیازی شدن پایان نامه	پایان نامه در غالب PHD BY RESEARCH و به موازات دکتری حرفه ای	یادگیری مبتنی بر پروژه (فرآیند نگر)	دندان پزشکی عمومی
امتیازی شدن پایان نامه	پایان نامه در غالب PHD BY RESEARCH و به موازات دکتری حرفه ای	یادگیری مبتنی بر پروژه (فرآیند نگر)	دارو سازی عمومی
	امتیازی شدن پایان نامه	پایان نامه با رویکرد پیامدنگر	تخصص های بالینی
		امتیازی شدن پایان نامه (افزایش شانس هیئت علمی شدن)	فلوشیپ
		پایان نامه با رویکرد پیامدنگر	فوق تخصص